

14.85x19.98	1	עמוד 22	ישראל היום! - כותרת	18/10/2021	79118656-3
המכללה האקדמית גליל מערב - 29100					

בועז סנג'רו

לא למעצר המנהלי

יחסי מפני אלימות פיזית, מבלי לבקש את עזרת השב"כ ומבלי לדרוש סמכויות לא דמוקרטיות כמו המעצר המנהלי. האם מחר יבקשו גם את עזרת הצבא, לרבות אולי שימוש בטנקים ובמטוסים, כדי להתמודד עם הפשיעה? מבלי להקל ראש באלימות בחברה הערבית, ובאפשרות שחלקה קשור לארגוני פשיעה, ארגונים אלה אינם חזקים יותר מארגוני הפשיעה בחברה היהודית, שאיתם המשטרה מצליחה להתמודד, ובוודאי אינם חזקים מארגוני פשיעה כמו המאפיה בארה"ב – שאפילו כנגדה לא נוקטים לאמצעי מלחמה לא דמוקרטיים.

מעצר מנהלי הוא אמצעי דרקוני, שאין לו מקום בדמוקרטיה. לא פלא שרה"מ בגין, שהיה בעל מחויבות דמוקרטית עמוקה, התנגד לשימוש במעצר המנהלי נגד אזרחים

כל שנדרש הוא ניהול נכון, תחכום, חלוקה נכונה של המשאבים הקיימים ואחריות. כך, למשל, את מיליוני השקלים הרבים מאוד שהוזרמו לחקירות עתירות המשאבים של יחידת להב 433 כנגד ראש הממשלה לשעבר בנימין נתניהו – ניתן היה להפנות להגברת הביטחון של אזרחי ישראל הערבים. כך, למשל, ניתן וצריך להקצות אלף שוטרים נוספים שסיירו ברחובות, במתכונת הקלאסית של "שוטר המקוף" האחראי על אזור מסוים. וצריך כמובן לתדרך אותם היטב, כך שיפעלו כנגד האלימים המסוכנים ולא ימהרו לחשמל אזרחים באמצעות אקדחי "טייזר", כפי שהם לעיתים נוטים לעשות. זוהי רק דוגמה אחת לצדדים רבים שניתן לנקוט. אם צמרת המשטרה מעריכה שאינה מסוגלת לעשות זאת, במקום לבקש עזרה מהשב"כ ומהצבא ובמקום לדרוש חקיקה אנטי-דמוקרטית לרבות מעצרים מנהליים – עליה לפנות את מקומה למפקדים מוכשרים יותר. נדרשת משטרה מקצועית, שתמלא את תפקידיה כראוי.

במאמרי הקודם ("ישראל היום", 04.10.2021), נימקתי מדוע אסור להפעיל את שירות הביטחון הכללי בהתמודדות עם הפשיעה בחברה הערבית. השב"כ מפעיל אמצעים קיצוניים שפוגעים בזכויות הפרט, שאושרו בשל היותו ארגון ביטחוני שמסכל פיגועי טרור ואינם מתאימים לחקירת פשיעה. נוסף על כך, הגדרת פעילות השב"כ כך שתכוון כלפי אזרחי ישראל הערבים צורמת מהבחינה המוסרית, החוקית, החוקתית והדמוקרטית, ואף צפויה להתפשט לכל בית בישראל – תמיד ייצא סוג פשיעה נוסף שירצו להכריז כנגדו מלחמה.

חלפו שבועיים, וכבר ראשי המשטרה מבקשים חקיקה שתאפשר להם להשתמש גם במעצרים מנהליים. המעצר המנהלי הוא אמצעי מנדטורי דרקוני, שאין לו מקום בדמוקרטיה. אם יש ראיות לביצוע עבירה פלילית מסוימת, על הפרקליטות להגיש כתב אישום ולהעביר את ההכרעה לבית המשפט המוסמך, ואין לכלוא אדם ללא משפט. העצור המנהלי אינו יודע מהי התשתית העובדתית למעצרו: לא מהן ההאשמות נגדו ולא מהן הראיות שמפניהן עליו להתגונן. אם יש ראיות, הן נותרות חסויות. המחשה טובה למצבו מצויה בתיאור חוסר הוודאות וחוסר האונים של יוזף ק. בספרו של פרנץ קפקא "המשפט". לכן המבחן שנקבע בפסיקת בית המשפט העליון הוא "ודאות קרובה לפגיעה בביטחון המדינה או הציבור, אם לא יבוצע המעצר המנהלי". מדובר באמצעי לא דמוקרטי, הפוגע קשות בזכויות האדם. לא פלא שבזמנו ראש הממשלה מנחם בגין, שהיה בעל מחויבות דמוקרטית עמוקה, התנגד לשימוש במעצר המנהלי כנגד אזרחים.

בעיה נוספת היא שכאשר מרחיבים את סמכויות הרשויות לפגוע בזכויות האזרחים, גם אם מנמקים זאת בצורך ספציפי לתקופה מוגבלת, הניסיון בארץ ובעולם מלמד שהן נותרות למשך שנים. הדוגמה הישראלית היא הכרזת מצב החירום הקיימת כבר יותר משבעים שנה, מאז 1948. הדירגמה האמריקנית היא הסמכויות הרחבות שניתנו לגופים שונים בעקבות פיגועי הטרור במגדלי התאומים ובפנטגון ב-11.09.2001, שרבות מהן נותרו בתוקף שנים רבות ללא הצדקה, רק משום שהרשויות התקשו להיגמל מהן.

למשטרה תקציב עתק של כ-14 מיליארד שקלים. בתקציב כזה היא אמורה לספק לאזרחיה ביטחון

כרופ' סנג'רו הוא מייסד האתר "ביקורת מערכת המשפט הפלילי" וראש המכון לבטיחות במשפט הפלילי. מלמד במכללת האקדמית גליל מערבי וספיר